

" Waterkwaliteit en visbestand in de Coupure-Brugsevaart te Gent anno 2022 "

1. Inleiding

In de provincie Oost-Vlaanderen, te Gent, vloeit de Coupure-Brugsevaart. De Coupure-Brugsevaart mondt uit in het Kanaal Gent-Brugge-Oostende.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De Coupure/Brugsevaart maakt deel uit van het Vlaams waterlichaam "Kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal".

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2020. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) van waterlichaam "Kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal" was zowel in 2015 als 2020 "ontoereikend".

De totale biologische waterkwaliteit van dit waterlichaam verbeterde van "ontoereikend" in 2015 naar "matig" in 2020.

b) Toekomstperspectieven

b1) Om de kwaliteit van het waterlichaam "Kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal" de komende jaren verder te verbeteren zetten Stad Gent en Farys verder in op de uitbouw van de rioleringsinfrastructuur en de renovatie en optimalisatie van de bestaande structuur, zodat overstortwerking tot een minimum herleid kan worden.

Ook de hoeveelheid en kwaliteit van de waterbodem vormt nog een knelpunt. In de periode 2022-2025 voorziet de Vlaamse Waterweg baggerwerkzaamheden waarbij zo'n 45.000 m³ slib verwijderd zal worden in de Gentse binnenwateren. Om de ecologische toestand van het watersysteem verder te verbeteren wordt ingezet op het creëren van meer ecologisch plantenrijke oevers. Door de creatie van plantenrijke oevers krijgen vissoorten als rietvoorn, snoek en zeelt meer paaimogelijkheden en kans om zich duurzaam te vestigen.

Uitvoering van deze projecten zal de fysisch-chemische en ook de biologische kwaliteit de volgende jaren stapsgewijze ten goede komen.

b2) Het waterlichaam "Kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal" is in het goedgekeurde stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 aangeduid als categorie 4 (aandachtsgebied).

Dit betekent dat de goede ecologische toestand/potentieel verwacht wordt in 2033 of erna, afhankelijk van het natuurlijk herstel, en mits uitvoering van de acties opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen 3 en 4.

Er moet rekening gehouden worden met het feit dat de kwaliteit van dit waterlichaam mede bepaald wordt door de kwaliteit van het omliggend waterlopenstelsel en dat de maatregelen daar mee bepalend zullen zijn voor het halen van de milieudoelstellingen.

Meer informatie is terug te vinden in de waterlichaamfiche via <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>.

3. Afvissingen

De meest recente afvissingen voor de Coupure-Brugsevaart dateren van 2019.

De visbestandopnames werden uitgevoerd door ATBK (Adviesbureau voor Bodem, Water en Ecologie) in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

Resultaten Gentse Binnenwateren

3.1 Algemene opmerkingen

De bemonsteringen van de Gentse Binnenwateren zijn uitgevoerd op 17 en 18 oktober 2019.

De onderzochte waterlopen waren de Schelde, Munckschelde, Leie (5.8a en 5.8b), Coupure, Noordelijke Leie en Belvédère. Deze zes locaties zijn middels gecombineerde zegen- en elektrovisserij bemonsterd.

De waterdiepte varieert van 0,8 tot 2,6 meter. Het doorzicht varieert van 0,5 tot 1,0 meter. Het bodemsubstraat bestaat veelal uit zand of klei en is veelal vrij van slib, al is in de Noordelijke Leie een dikke sliblaag van circa één meter gevonden. Het merendeel van de locaties bevindt zich in stedelijk gebied. Naast de beperkte ruimte is het bekend dat in stedelijk gebied vaak puin op de waterbodem aanwezig is. Op enkele locaties is hier hinder van ondervonden. Een ander groot Gents binnenwater, de Watersportbaan, werd niet in de scope van dit onderzoek opgenomen omdat dit in een aparte onderzoekscyclus zit.

3.2 Soortensamenstelling

Bij de huidige bemonstering zijn in totaal 18 vissoorten (exclusief hybride, kruising tussen twee karperachtigen) aangetroffen namelijk, aal, alver, baars, blankvoorn, blauwband, brasem, gibel, karper, kolblei, pos, rietvoorn, riviergrondel, roofblei, snoek, snoekbaars, winde, zeelt en zwartbekgrondel.

Tijdens de bemonstering is gelet op de aanwezigheid van krabben of kreeften. Er zijn enkele gevlekte Amerikaanse rivierkreeften gevangen (n=2).

3.3 Omvang van het visbestand

Het totale visbestand in de Gentse Binnenwateren is geraamd op 70,5 kg/ha en 1.584 stuks/ha.

Op basis van biomassa komt snoekbaars (33%) het meest voor, gevolgd door baars (17%), brasem (15%) en blankvoorn (13%).

De omvang van de visbiomassa varieert van minimaal 29,3 kg/ha in de Schelde tot maximaal 126,8 kg/ha in de Leie. Uitgedrukt in aantal vissen per hectare is het visbestand in de Noordelijke Leie het laagst, namelijk 288 stuks/ha. In Belvédère is de hoogste dichtheid gevonden, namelijk 2.700 stuks/ha.

3.4 Besluiten

a) Soortenrijkdom

De soortenrijkdom is met achttien vissoorten gemiddeld van omvang. Er is sprake van een relatief gevarieerd visbestand. Het merendeel van de soorten bestaat uit eurytopen, hetgeen normaal is voor niet stromende stadswateren. Het aantal rheofiele en limnofiele soorten is beperkt. Het aandeel exoten is met vier soorten gemiddeld van omvang.

b) Meerjarige soortenvergelijking

In tabel 7.1 is een overzicht van de meerjarige soortenvergelijking weergegeven.

De soortensamenstelling door de tijd vertoont weinig variatie.

In 2012 zijn zeventien vissoorten aangetroffen. Het verschil in soortenrijkdom is te vinden in het voorkomen van de exoten. Zonnebaars is in 2012 nog in relatief lage aantallen aangetroffen. Tijdens de bemonstering in 2019 is deze soort niet gevangen.

Nieuw aangetroffen zijn roofblei en zwartbekgrondel. Van de nieuw aangetroffen exoten is zwartbekgrondel door het hele watersysteem verspreid. Het aantreffen van roofblei is beperkt tot in de Munckschelde. Zeelt, winde en riviergrondel zijn slechts op één meetpunt aangetroffen. Deze beperkte verspreiding is kenmerkend voor het beschikbare habitat op de betreffende locatie.

c) Biomassa van de belangrijkste vissoorten

In tabel 7.2 is een overzicht gegeven van de verschillen in het visbestand bij de belangrijkste soorten in de Gentse Binnenwateren.

Wanneer de visbestanden onderling worden vergeleken valt op dat de visbestanden in 2019 over vrijwel de gehele linie fors lager zijn geraamd dan in 2012. Met uitzondering van Belvédère.

De grootste variaties zijn te vinden zijn binnen het blankvoorn- en brasembestand. Het blankvoornbestand is in 2019 in alle onderzochte locaties, met uitzondering van Belvédère, fors lager geraamd. Het brasembestand is ten opzichte van het onderzoek uit 2012 fors lager geraamd in Coupure, Leie, Munckschelde en de Noordelijke Leie.

Opvallend is het verschil in visbestand in de Noordelijke Leie. Daar waar in 2012 nog veel baars en blankvoorn is gevangen zijn beide soorten nu niet of slechts nauwelijks aangetroffen. Zeelt is in de Noordelijke Leie bepalend in de uiteindelijke visbiomassa (32,2 kg/ha).

VERBEIREN Marc

Wolvertem , oktober 2022

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2022-2023 , vraag nr. 1162 van 20 september 2022 } .

TABELLEN 7.1 en 7.2 : zie hierna.

Tabel 7.1. Meerjarige soortenvergelijking voor de Gentse Binnenwateren (ref 13).

Gilde		2012	2019
Eurytoop	Aal	x	x
	Alver	x	x
	Baars	x	x
	Blankvoorn	x	x
	Brasem	x	x
	Giebel	x	x
	Karper	x	x
	Kolblei	x	x
	Pos	x	x
	Snoek	x	x
	Snoekbaars	x	x
Exoot	Blauwband	x	x
	Roofblei	-	x
	Zwartbekgrondel	-	x
	Zonnebaars	x	-
Limnofiel	Rietvoorn	x	x
	Zeelt	x	x
Rheofiel	Riviergrondel	x	x
	Winde	x	x
Totaal		17	18

* Soortenrijkdom exclusief hybride / exclusief visvangst watersportbaan Gent (2012)

Tabel 7.2. Biomassa van de belangrijkste vissoorten op de onderzochte locaties in de Gentse binnenwateren in 2012 en 2019.

Vissoort/locatie	Belvedere		Coupure		Leie		Munckschelde		Noordelijke Leie		Schelde	
	2012	2019	2012	2019	2012	2019	2012	2019	2012	2019	2012	2019
Aal	17,9	3,2	2,6	0,5	-	5,0	1,4	3,5	-	-	4,2	9,5
Baars	-	3,9	20,7	11,3	24,1	7,8	32,3	21,0	12,9	0,4	2,9	8,3
Blankvoorn	17,5	34,3	26,4	10,8	42,7	9,2	16,1	5,9	262,1	-	75,1	4,3
Brasem	12,1	16,4	119,6	0,5	72,4	28,2	11,9	1,0	1,4	-	0,1	1,2
Zeelt	-	-	-	-	-	-	-	-	8,5	32,2	-	-
Totaal (incl overig)	50,8	90,0	236,1	53,0	192,0	126,8	72,7	38,8	290,1	35,8	82,4	29,3

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen